

Hanna Haapalaakso

Väkivallan katkaisu- ohjelmat Suomessa

Tuotetyö

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sairaanhoitaja (AMK)

Hoitotyö

Opinnäytetyö

14.5.2016

Tekijä(t) Otsikko	Hanna Haapalaakso Väkivallan katkaisu -ohjelmat Suomessa
Sivumäärä Aika	13 sivua + 1 liite 14.5.2016
Tutkinto	Sairaanhoitaja (AMK)
Koulutusohjelma	Hoitotyö
Suuntautumisvaihtoehto	Sairaanhoitaja
Ohjaaja(t)	lehtori Marja Salmela
<p>Tämä opinnäytetyö on tehty osana seksuaali,- ja lisääntymisterveyden hanketta, jonka tarkoituksena on ehkäistä miesten tekemää väkivaltaa naisia kohtaan ja lisätä terveyden edistämistä pikkulapsiperheissä. Opinnäytetyö laadittiin tuotetyönä, jonka tavoitteena on koota Suomessa toimivat väkivallan katkaisu -ohjelmat samojen kansien väliin. Opinnäytetyötä voivat käyttää hyödykseen ne ammattihenkilöt, jotka kohtaavat työssään väkivaltaan syyllistyneitä miehiä, kuten poliisit ja sosiaali,- ja terveydenhoitohenkilöt.</p> <p>Tuotteellisen opinnäytetyön tavoitteena on jonkin olemassa olevan asian kehittäminen, tai täysin uusi tuote johonkin ennalta määritettyyn tarpeeseen. Tarve tälle opinnäytetyölle lähti siitä, että Suomessa toimivia väkivallan katkaisu -ohjelmia ei löydy dokumentoituna kokonaisuutena. Tässä opinnäytetyössä tuotteena on taulukko Suomessa toimivista väkivallan katkaisu -ohjelmista, sekä tämä kirjallinen dokumentointi ja arviointi.</p> <p>Opinnäytetyön aluksi perehdyttiin Suomessa toimiviin väkivallan katkaisu -ohjelmiin, niiden toimintatapoihin, sekä kartoitettiin niiden laajuutta maanlaajuisesti. Lisäksi tutkittiin miesten naisiin kohdistamaa lähisuhdeväkivaltaa Suomessa. Opinnäytetyön tuloksena syntyi liitteenä oleva Word -taulukko väkivallan katkaisu -ohjelmista, johon on luettelointi ohjelmia tarjoavien tahojen yhteystiedot ja se, kenelle ja millä kielellä palveluita on saatavilla.</p> <p>Lähisuhdeväkivalta Suomessa on ongelma, josta on puhuttu paljon, mutta jonka ehkäisyyn ei kiinnitetty huomiota kuin vasta parin viime vuosikymmenen aikana. Väkivaltaa kohdanneille naisille palveluita, kuten turvakoteja on perustettu jo vuosikymmeniä sitten, mutta vasta 2000-luvun alussa ensimmäiset väkivaltaa käyttäneille suunnatut, väkivaltaa ehkäisevät palvelut ovat aloittaneet toimintansa. Tavoitteena väkivallan ehkäisyssä on muuttaa suomalaisten käsityksiä ja asenteita väkivallasta pysyvästi niin, että siihen liittyvistä asioista voitaisiin puhua avoimesti ja puuttua ongelmiin ajoissa.</p>	
Avainsanat	lähisuhdeväkivalta, väkivallan katkaisu –ohjelma

Author(s) Title	Hanna Haapalaakso Cutting violence -programs in Finland
Number of Pages Date	13 pages + 2 appendices 14 May 2016
Degree	Registered nurse
Degree Programme	Nursing
Specialisation option	Registered nurse
Instructor(s)	Marja Salmela, Lecturer
<p>This thesis is part of sexually,- and reproductive project. The purpose of the project is to prevent violence against women by men, and increase health promotion in families with small children. The thesis was made as a product, aiming to aggregate cutting violence – programs in Finland together. The thesis can be used by those professional persons, who face violent men in their work, such as the police and social and health care personnel.</p> <p>The aim of the productive thesis is to develop existing case, or to make a completely new product to a known need. Need for this thesis came from the point, that Finnish cutting violence –programs can't be found all together in one document. In this thesis the actual product is a chart of the cutting violence –programs, with this documentation and report.</p> <p>As a start of this thesis, I read about the cutting violence -programs, the way how the programs work, and mapped the extent of the country. Additionally examined violence against women by men. The result of the thesis was made a word-chart of the cutting violence -programs, which includes contact details of the program providing parties, and to whom and with what language the services can be served.</p> <p>Domestic violence is a problem in Finland, which has been talked about, but the preventing haven't gotten attention enough, until the last couple of decades. Services for women who faced violence, such as shelters, have been established decades ago, but the first violence cutting, violence preventing services was established as late as in the beginning of 2000s. The aim in the violence preventing is to change Finnish people's opinions and attitudes of violence for good, so that the facts of violence can be talked openly, and the problems can be solved in time.</p>	
Keywords	domestic violence, cutting violence -program

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Lähisuhdeväkivalta Suomessa	1
2.1	Lainsäädäntö lähisuhdeväkivallan tapauksissa	2
3	Tietoperusta	3
3.1	Väkivallan katkaisu -ohjelmien alku Suomessa	3
3.2	Väkivalta käsitteenä	4
3.3	Lähisuhdeväkivalta käsitteenä	4
3.4	Väkivallan katkaisu -ohjelma käsitteenä	5
4	Opinnäytetyön toteutus	6
4.1	Opinnäytetyön menetelmä	6
4.1.1	Tuotteellinen opinnäytetyö	6
4.2	Opinnäytetyön aikataulu ja eteneminen	6
4.3	Aineiston haku	7
5	Väkivallan katkaisu -ohjelmien toimintaperiaate	8
5.1	Asiakkaan eteneminen väkivallan katkaisu -ohjelmassa	8
5.2	Unbeatables - ohjelma vankilassa oleville väkivallan tekijöille	9
6	Pohdinta	9
7	Lähteet	12

Liitteet

Liite 1. Aineiston haku

Liite 2. Väkivallan katkaisu -ohjelmien tiedot

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on koota Suomessa toimivia väkivallan katkaisu -ohjelmia. Tavoitteena on kartoittaa eri väkivallan katkaisu -ohjelmia Suomessa ja väkivallantekijän ohjaaminen niiden piiriin. Valmiissa opinnäytetyössä on koottu tietoja erilaisista palveluista joiden avulla ehkäistään lähisuhdeväkivallan uusiutumista ja pohditaan niiden vaikutuksia lähisuhdeväkivallan uusiutumisen kannalta. Palveluita on monille eri ihmisryhmille, kuten vankilassa olevat tai ulkomaalaiset lähisuhdeväkivaltaan syyllistyneet. Tässä opinnäytetyössä keskitytään miehiin väkivallantekijänä.

Opinnäytetyö toimii apuna hoitohenkilökunnalle ja viranomaisille, jotka miettivät asiakkaan ohjaamista väkivallan katkaisu -ohjelmaan väkivaltaisen teon jälkeen. Opinnäytetyö helpottaa sopivan ohjelman/ryhmän löytymistä.

Opinnäytetyö liittyy seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämishankkeeseen, jonka tarkoituksena on ehkäistä miesten kohdistamaa väkivaltaa naisia kohtaan, ja lisätä terveyden edistämistä pikkulapsiperheissä.

Aihe tähän opinnäytetyöhön lähti tarpeesta saada koottua Suomessa toimivien miehille kohdistettujen väkivallan katkaisu -ohjelmien tiedot samojen kansien väliin. Tällä hetkellä tiedot löytyvät jokaisen ohjelmia tarjoavien omilta internet-sivuilta, ja tämän opinnäytetyön tarkoituksena on helpottaa oikean tahon löytämistä.

2 Lähisuhdeväkivalta Suomessa

Viidesosa parisuhteessa olevista on joskus kokenut nykyisen avio- tai avopuolisonsa taholta väkivaltaa tai uhkailua (STM: n julkaisuja 2010:5).

Tilanne, jossa parisuhdekumppani surmaa naisen, on toiseksi yleisin henkirikostyyppimme (Salmi – Lehti – Siren – Kivivuori – Aaltonen 2009: 1).

Lähisuhdeväkivallan uusiutumisen ehkäisy on tärkeää uhrin selviytymisen ja eheytyksen kannalta. Puolison tekemä väkivalta romuttaa usein naisen minäkuva, ja uhri voi

alkaa syyttää itseään väkivallan jatkuessa. Jo yhden väkivallanteon jälkeisen väkivallanteon uusiutumisen estäminen saattaa pelastaa hengen.

Suomessa naisiin kohdistuvasta väkivallasta on arvioitu aiheutuvan 91 miljoonan euron kustannukset vuositasolla (STM: n julkaisuja 2010: 5). Väkivallan uusiutumisen ehkäisyn kulut ovat huomattavasti pienemmät kuin väkivallasta aiheutuvat, joten ehkäisy on tärkeää myös kustannustehokkuuden kannalta.

Ne väkivallantekijät, jotka ovat syyllistyneet väkivaltaan lähisuhteissaan, on tärkeää ohjata väkivallan katkaisu -ohjelmiin mahdollisimman pian väkivallan tultua ilmi. Siksi on tärkeää, että väkivallan katkaisu -ohjelmia lisätään ja niitä kehitetään, sekä koulutetaan esimerkiksi poliiseja ja hoitohenkilökuntaa ohjaamaan väkivallan tekijöitä palveluiden pariin.

Lähisuhdeväkivaltatapauksiin, kuten muihinkin väkivaltatapauksiin Suomessa, liittyy usein myös alkoholi. Isossa osassa pahoinpitelyitä joko tekijä, uhri tai molemmat ovat olleet alkoholin vaikutuksen alaisena, määrä on lähes kolme neljästä. Runsaasti ja usein toistuva alkoholinkäyttö lisää väkivallan uhriksi joutumisen todennäköisyyttä (Oikeusministeriö. Kansallinen ohjelma väkivallan ehkäisemiseksi. 2005.) Naisen asema päihteidenkäyttäjien keskuudessa on muutenkin huonompi kuin miesten, josta voidaan päätellä, että naisen riski joutua pahoinpitelyn uhriksi päihtyneenä on suurempi kuin runsaasti alkoholia ja muita päihteitä käyttämättömien keskuudessa.

Yhteiskunnasta syrjäytyneiden, kouluttamattomien keskuudessa väkivalta on yleisempää kuin muissa yhteiskuntaluokissa. Syyt lienevät runsaassa alkoholin ja muiden päihteiden käytössä, joka johtaa juurensa työttömyyteen, matalapalkka-aloihin ja turhautumiseen huono-osaisuuteen.

2.1 Lainsäädäntö lähisuhdeväkivallan tapauksissa

Suomen perustuslaki, pykälä 7: ”Jokaisella on oikeus elämään, sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen, ja turvallisuuteen”.

Yksityisellä paikalla tapahtunut pahoinpitely tuli virallisen syytteen alaiseksi syyskuun alussa vuonna 1995. Vuonna 2004 poistettiin vakaan tahdon pykälä, jonka myötä uhri ei voi enää pyytää rikosprosessin keskeyttämistä (Valtioneuvoston asetus henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista 578/1995 § 16.)

Lähestymiskieltoa koskeva laki tuli voimaan Suomessa vuonna 1999, jonka mukaan henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai tällaisen rikoksen uhan tai muun vakavan häirinnän torjumiseksi voidaan määrätä lähestymiskielto. Vuodesta 2004 lähtien voimaan tulleen lakimuutoksen mukaan väkivallan tekijä joutuu lähtemään yhteisestä asunnosta, ei uhri (Valtioneuvoston asetus lähestymiskiellosta 898/1998.) Uhrin asema eron jälkeen on usein huono, ja entinen kumppani saattaa vahitia ja häiritä uhrin elämää niin, että lopulta uhri joutuu vaihtamaan osoitetta ja yhteystietoja. Pahimmassa tapauksessa uhrin täytyy muuttaa toiselle paikkakunnalle. Vuoden 2014 alusta lähtien vainoamisesta tehtiin rangaistavaa (Valtioneuvoston asetus vainoamisesta 572/2014 § 8). Viestintärauhan rikkomisesta tehtiin rangaistavaa vuonna 2013. Tämä tarkoittaa, että häirintätarkoituksessa viestien tai puheluiden lähettamisestä toiselle voidaan tuomita sakkoon tai korkeintaan kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen (Valtioneuvoston asetus Viestintärauhan rikkomisesta 879/2013 § 1 a.)

3 Tietoperusta

3.1 Väkivallan katkaisu -ohjelmien alku Suomessa

Ensimmäinen väkivallan katkaisu -ohjelma Suomessa alkoi vuonna 1993 Espoossa. Se rahoitettiin Raha-automaattiyhdistyksen avulla, ja sen toteuttajana toimi Naisten Apu Espoossa Ry. Se perustuu Tasa-arvoasiainneuvottelukunnan 1990 asettamaan väkivalta-jaoston mietintöön vuonna 1991. Toiminta alkoi 1993 -1994 vuosina toteutetun perheväkivallan katkaisu projektin johdolla, jonka tarkoituksena oli kouluttaa henkilökuntaa väkivallan katkaisu -ohjelmia varten, sekä koota auttajaverkostoa, jonka tarkoituksena oli kehittää yhteistyötä Espoosta koskevissa perheväkivallan kysymyksissä. Samalla käynnistettiin Lyömätön Linja, auttamisohjelma, joka auttaa väkivaltaa käyttäneitä miehiä elämään ilman väkivaltaa. Ensimmäiset vuodet toimintaa veti Naisten Apu Espoossa Ry. Toiminta haluttiin siirtää naisilta miehille, ja uudeksi vetäjäksi Lyömättömälle Linjalle otettiin miesjärjestö Miessakit Ry, joka palkkasi Lyömättömälle Linjalle uudet työntekijät. Miessakit Ry pyörittää toimintaa vielä nykypäivänäkin. Vuonna 2000 Naisten Apu Espoossa Ry tuli takaisin Lyömättömän Linjan pariin. Vuonna 2012 nimi muuttui Lyömätön Linja Espoossa Ry:ksi. Tavoitteena oli saada Lyömättömästä Linjasta sellainen, että se

kattaa koko perheen ohjauksen tarpeen. Vuonna 2001 tehtiin vankiloihin suunnattu PRYM-malli (Lyömätön Linja Espoossa), joka on ollut käytössä alusta asti Espoon poliisilla ja syyttäjänvirastolla. Vankiloissa ohjelma tunnetaan nimellä Unbeatables. Ulkomaalaisille suunnattu Miehen Linja- niminen ohjelma aloitettiin vuonna 2005. Rahoittajina toimivat nykyisin Raha-automaattiyhdistys ja Espoon kaupunki. Ohjelman toiminta on sekä Lyömättömän Linjan toimintaa, että väkivaltaa ehkäisevää toimintaa. (Turvallisuuksuunnittelu.fi. Väkivallankatkaisuohjelma.pdf.)

3.2 Väkivalta käsitteenä

Väkivalta mielletään usein fyysiseksi väkivallaksi. Fyysinen väkivalta on vain yksi väkivallan muoto, henkisen, seksuaalisen, taloudellisen, sosiaalisen, ja uskonnollisen väkivallan lisäksi. Tekijän pyrkimys on alistaa uhriaan väkivallan avulla ja saada uhri tekemään tekijän tahdon mukaisesti.

Fyysisiä väkivallantekoja ovat kaikki konkreettiset, ihmisen fyysisyyttä koskevat väkivallanteot, kuten lyöminen, potkiminen, töniminen, esineillä heittäminen, pureminen, teräaseella viiltäminen, puukottaminen, palavalla tai kuumalla esineellä polttaminen, vaatteista repiminen, kuristaminen, uhrin liikkumisen estäminen. Myös toisen lähtemisen estäminen esimerkiksi kotoa, on fyysistä väkivaltaa. Henkinen väkivalta taas ilmenee haukkumisena, kiroiluna, toisen mitätöimisenä, syyttämisenä, pelotteluna, uhkailuna. Sanaton henkinen väkivalta on uhkaavaa käytöstä, jossa tekijä pelkällä olemuksellaan viestittää uhrille, ettei tämä esimerkiksi voi poistua kotoa. Seksuaalisella väkivallalla tarkoitetaan kaikkia henkilön seksuaalisuuteen liittyviä tekoja, joita uhri ei ole halunnut tapahtuvan, kuten raiskaus, koskettelu, mihin tahansa seksuaaliseen tekoon pakottaminen, lähenetely, seksuaalissävytteinen puhe, huutelu. Taloudellisella väkivallalla tekijä pyrkii kontrolloimaan uhria rahan avulla. Tekijä saattaa esimerkiksi ottaa haltuunsa uhrin varat ja näin alistaa uhria. Myös kiristäminen on taloudellista väkivaltaa (Terveystieteiden tutkimuskeskus. Mitä lähisuhde- ja perheväkivalta on? 2015.)

3.3 Lähisuhdeväkivalta käsitteenä

Lähisuhdeväkivalta on perheen sisäistä väkivaltaa (perheväkivalta), toisen tai kummankin parisuhteen, osapuolen, myös ex-puolisoiden, tekemää väkivaltaa toistaan kohtaan,

vanhemman lapsiinsa kohdistama väkivalta, tai lapsen vanhempaansa kohdistama väkivalta. Lähisuhdeväkivaltaa on myös seurusteluväkivalta, iäkkäisiin liittyvä väkivalta ja vammaisiin liittyvä väkivalta. Kunniaväkivalta on myös lähisuhdeväkivaltaa. Lähisuhdeväkivalta voi ilmetä sekä fyysisenä, että henkisenä, usein molempina. Lähisuhdeväkivaltaa tekevät sekä naiset että miehet. Miesten tekemä väkivalta on pitkäkestoisempaa ja siihen liittyy vainoamista useammin kuin naisten tekemään väkivaltaan. Lähisuhdeväkivallan ilmenemismuotoihin liittyy erityispiirteitä. Seurusteluväkivalta kuvaa nuorten keskinäisissä seurustelusuhteissa ilmenevä fyysistä ja psyykkistä väkivaltaa. Lapsen kaltoinkohtelu on vanhemman tai muun aikuisen lapseen kohdistama henkinen tai fyysinen väkivalta tai lapsen hoidon laiminlyönti, jolla on aina vaikutus lapsen kasvuun ja kehitykseen. Iäkkäisiin kohdistuva väkivalta on sananmukaisesti iäkkäisiin kohdistuvaa fyysistä tai psyykkistä väkivaltaa, tai esimerkiksi jokapäiväistä apua tarvitsevan vanhuksen hoidon laiminlyöntiä. Kunniaväkivalta on yhteisön tai perheen henkilöön kohdistamaa väkivaltaa, jos henkilöä epäillään yhteisöllisten siveysperiaatteiden loukkaamisesta. Vammaisiin liittyvä väkivalta on fyysistä tai henkistä väkivaltaa jota usein korostaa vammaisen henkilön avuntarve jokapäiväisessä elämässä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Mitä lähisuhde- ja perheväkivalta on? 2015.)

THL:n mukaan lähisuhde- ja perheväkivalta on kansanterveysongelma, joka koskettaa kaikkia ihmisiä yhteiskuntaluokasta, kulttuurista, ikäluokasta ja sukupuolesta riippumatta. Lähisuhdeväkivalta koskettaa kaikkia perheenjäseniä, sukulaisia ja ystäviä.

Lähisuhde- ja perheväkivalta loukkaa ihmisoikeuksia ja vaarantaa tasa-arvoa, terveyttä, hyvinvointia ja väestön turvallisuutta. Lähisuhde- ja perheväkivalta on vakava ongelma ja se johtaa liian usein kuolemaan. Eri hallinnonalojen ja kansalaisjärjestöjen on yhteisin ponnistuksin paneuduttava kaikin tavoin sen ehkäisemiseen (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2008: 9.)

3.4 Väkivallan katkaisu -ohjelma käsitteenä

Väkivallan katkaisu -ohjelman avulla väkivallan tekijälle opetetaan keinoja lopettaa väkivallan käyttäminen.

Ohjelma koostuu kolmesta vaiheesta, yksilötapaamisista, ryhmätyöskentelystä sekä itsenäisestä työskentelystä.

Väkivallan katkaisu -ohjelmien tarkoituksena on hoitaa koko perhettä; väkivallan tekijää, puolisoa, sekä lapsia. Jokainen osapuoli ohjataan sopivien palveluiden piiriin palveluohjaustapaamisen jälkeen. Väkivallan katkaisu -ohjelmia kuvataan opinnäytetyössä laajemmin jatkossa.

4 Opinnäytetyön toteutus

4.1 Opinnäytetyön menetelmä

Tämä opinnäytetyö tehdään tuotetyönä, ja sen tarkoituksena on saada tietoa Suomessa toimivista väkivallankatkaisuohjelmista samojen kansien väliin. Väkivallankatkaisuohjelmien kokoamisen lisäksi opinnäytetyössä pohditaan ohjelmien vaikuttavuutta, niiden laajuutta Suomessa, sekä niiden kehittämistä.

4.1.1 Tuotteellinen opinnäytetyö

Tuotteellinen opinnäytetyö on yksi ammattikorkeakoulun opinnäytetyön muoto. Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu aina kahdesta osasta, kehitystyön lopputuotteesta, sekä lopputuotteen laadinnan dokumentoinnista ja arvioinnista. Tuotteellisessa opinnäytetyössä on tavoitteena käytännön toiminnan ohjeistaminen ja ohjaaminen, järjestäminen tai järjeistämisen.

Lopputuote eli produktio voi olla esimerkiksi ohjeistus tai opastus kuten perehdyttämisen opas tai turvallisuus ohjeistus tai kuten tässä opinnäytetyössä, taulukko suomessa käytössä olevista väkivallankatkaisu ohjelmista.

Opinnäytetyöraportti koostuu johdannosta, aihealuetta käsittelevistä asiakokonaisuuksista, joita on käsitelty proktion laadinnan perusteeksi sekä opinnäytetyön pohdinta osuudesta, joka sisältää opinnäytetyön laadinnan yhteenvedon (Airaksinen, Tiina. Toiminnallisen opinnäytetyön kirjoittaminen. 2009.)

4.2 Opinnäytetyön aikataulu ja eteneminen

Tämä opinnäytetyö etenee suunnitelman mukaisesti ja sen on määrä olla valmis 22.04.2016

Alla olevassa taulukossa on kuvattu opinnäytetyön aikataulua ensimmäisestä ryhmän-ohjaustapaamisesta opinnäytetyön tulosten hyödyntämiseen ja kypsyyskokeeseen.

Taulukko 1.

Opinnäytetyön ryhmäohjaus	12.08.2015
Opinnäytetyön aiheen jäsentäminen – seminaari	30.09.2015
Aineistoon tutustuminen, aiheen rajaaminen, opinnäytetyön suunnitelma	30.09.2015-11.11.2015
Opinnäytetyön suunnitelman laatiminen- seminaari	11.11.2015
Opinnäytetyön tekeminen aineiston pohjalta	11.11.2015-22.04.2016
Opinnäytetyön toteutus	vko 15 kevät 2016
Valmis työ	22.04.2016
Opinnäytetyön tulosten hyödyntäminen ja kypsyyskoe	26.04.2016

4.3 Aineiston haku

Aineiston haku tässä opinnäytetyössä toteutettiin käyttämällä suomalaista tietokantaa Mediciä, koska tässä opinnäytetyössä käsitellään suomalaisia väkivallan katkaisu -ohjelmia. Tietokannasta löytyneitä lähteitä en kuitenkaan opinnäytetyön tekemisessä juuri-kaan käyttänyt, vaan löysin itselleni tärkeämpiä lähteitä muualta. Opinnäytetyössä käyttämäni lähteet olivat pääasiassa väkivallan katkaisu -ohjelmia tarjoavien tahojen omia lähteitä, oppaita sekä selvityksiä.

5 Väkivallan katkaisu -ohjelmien toimintaperiaate

Suomessa väkivallan katkaisu -ohjelmat perustuvat vapaaehtoisuuteen. Niihin voi hakea itsenäisesti väkivaltaa käyttänyt henkilö, tai henkilö, joka pelkää käyttävänsä väkivaltaa omassa lähisuhteessaan oman alueensa väkivallan katkaisu ohjelmaa tarjoavan tahon verkkosivuilta, tai soittamalla sivuilla olevaan puhelinnumeroon. Henkilö voidaan myös ohjata palvelun piiriin esimerkiksi poliisin taholta.

Kun yhteydenottopyyntö on tehty, väkivallan katkaisu -ohjelmia tarjoava taho ottavat yhteyttä puhelimitse ja sopivat tapaamisesta. Tapaaminen sovitaan mahdollisimman pian, muutaman päivän päähän yhteydenotosta, jonka tarkoituksena on mahdollisimman nopea puuttuminen väkivaltakierteeseen.

Yleensä ensimmäinen tapaaminen on yksilötapaaminen, jonka jälkeen tekijän läheisiin ja perheeseen otetaan yhteyttä perheen tilanteen kartoittamistarkoituksessa.

Perheenjäsenet ohjataan heille sopiviin tukipalveluihin, esimerkiksi ensi,- tai turvakotiin. Väkivaltakierre halutaan katkaista erottamalla perhe väkivallan tekijästä turvallisuuden takia.

5.1 Asiakkaan eteneminen väkivallan katkaisu -ohjelmassa

Tässä kappaleessa keskitytään väkivallan tekijään katkaisu -ohjelman asiakkaana, eli siihen vaiheeseen, kun asiakas on käynyt ensimmäisessä tapaamisessaan ja on siis sitoutunut väkivallan katkaisu ohjelmaan. Sitoutuminen ohjelmaan vahvistetaan kirjallisella sopimuksella. Väkivallan katkaisu -ohjelmassa edetään asiakkaan eli väkivallan tekijän asennoitumisen ja edistymisen mukaan. Ohjelma koostuu yksilötapaamisista sekä ryhmäkeskusteluista muiden väkivallan katkaisu -ohjelman asiakkaiden kanssa. Yksilötapaamisia on juuri niin kauan kuin asiakas niitä tarvitsee, noin muutaman kuukauden ajan. Väkivallan katkaisu -ohjelmissa pyritään muuttamaan asiakkaan ajatus ja käyttäytymismalleja tilanteissa, jossa asiakas pelkää ja tunnistaa käyttävänsä väkivaltaa läheistään kohtaan, esimerkiksi kun pinna on kireällä pitkän työpäivän jälkeen. Asiakkaalle annetaan työkaluja muuttamaan suhtautumistaan väkivaltaan ja sen käyttämiseen, sekä opetetaan uusia käyttäytymismalleja tilanteissa joissa väkivallan käyttöä on esiintynyt tai jossa asiakas pelkää käyttävänsä sitä. Yksilötapaamisten ja mahdollisten ryhmäkeskusteluiden jälkeen asiakkaan kanssa sovitaan seurannasta, joka sijoittuu noin puolen vuoden päähän sekä yksilö, että ryhmätapaamisten jälkeen. Seurantatapaamisessa käsitel-

lään miehen väkivallattomuutta ohjelman jälkeen, sekä keskustellaan asiakkaan suunnitelmista jatkossa. Ryhmätapaamisissa ryhmään osallistuvat keskustelevat omiin kokemuksiinsa pohjaten annetuista teemoista. Esimerkiksi Lyömättömällä Linjalla Espoossa ryhmätapaamisia on 15. Yhdessä ryhmässä miehiä on enintään 7. Ryhmätapaamisten jälkeen jokaisella on yksilötapaaminen, jossa työstetään ryhmässä esiin tulleita asioita (turvallisuussuunnittelu.fi. vakivallan_katkaisu_ohjelma.pdf. verkkodokumentti.)

5.2 Unbeatables - ohjelma vankilassa oleville väkivallan tekijöille

Vuonna 2004 alettiin selvittää mahdollisuutta väkivallan katkaisu -ohjelmalle, joka suunnattaisiin vankilassa oleville lähisuhteissaan väkivaltaa käyttäneille miehille.

MOVE-projektissa (Stakesin teettämä motivoiva interventiomalli naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyssä), johon oli haastateltu parisuhteessa olevia vankeja (n=67), arvioitiin, että suurin osa heistä oli syyllistynyt parisuhteissaan fyysiseen ja henkiseen väkivaltaan. Tähän perustuen tehtiin työryhmä, jonka tarkoituksena oli pohtia lähisuuhdeväkivaltaa vähentävää toimintaa vankiloihin.

Hankkeesta vastaamaan valittiin Lyömätön Linja Espoossa ry, joka hankepyynnön perusteella sovelsi Väkivallan katkaisu-ohjelman vankeinhoitolaitoksiin soveltuvaksi. Vuonna 2007 aloitettiin kehittämishanke Helsingin vankiloissa, ja hankkeessa keskityttiin lähisuuhdeväkivallan sijaan parisuuhdeväkivaltaan. Tavoitteena oli myös, että vankilat itse pystyisivät toteuttamaan ohjelman sisällön perustuen vankilan omiin olevassa oleviin resursseilla.

6 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tekoprosessi alkoi syksyllä 2015, kun aloin tutkimaan lähisuuhdeväkivaltaa Suomessa. Tarkoituksena oli kartoittaa ohjelmia, jotka auttavat väkivaltaa lähisuhteissaan tehneitä miehiä oppimaan pois väkivaltaisesta käytöksestä ja saamaan tätä kautta elämänsä hallintaan.

Ensimmäisenä tein hakuja lähisuuhdeväkivalta- hakusanalla. Vaikka yhteensä tuloksia löytyi paljon, laadullisia niistä oli suhteellisen vähän, ja opinnäytetyöhön sopivien löytäminen osoittautui vaikeaksi. Väkivallan katkaisu -ohjelmista ja ohjelmien tuloksista oli todella haastavaa löytää hyvää lähdettä. Lopuksi löysin yhden, jota pystyin käyttämään. Tarkoitukseni oli käyttää konsultaatioapua tähän opinnäytetyöhön suoraan heiltä, jotka väkivallan katkaisu -ohjelmien parissa työskentelevät, mutta aikani ei tähän riittänyt. Konsultaatiosta olisi ollut apua varsinkin mitä tulee väkivallan katkaisu ohjelmien tuloksiin.

Itselleni haasteellisinta opinnäytetyöprosessissa oli ehdottomasti materiaalin hakuprosessi. Tutkimuksia Suomalaisista väkivallan katkaisu -ohjelmista ei ole tehty, mutta selvityksiä niiden toiminnasta ja raportteja niihin liittyvistä hankkeista löytyi useita. Tutkimuksia väkivallan katkaisu -ohjelmien toimintaperiaatteesta ja niiden vaikutuksista ei löytynyt lainkaan.

Liite, eli taulukko Suomessa toimivista väkivallan katkaisu -ohjelmia tarjoavista tahoista rakentui sen ympärille, mitä tietoja ammattilainen tarvitsee ohjatessaan asiakasta. Yhteystiedot, soittajat ja mahdollinen yhteydenottolomake ovat tärkeitä perustietoja. Tiedot siitä, kenelle ja millä kielellä palveluita on tarjolla, helpottavat ja nopeuttavat ammattilaisen työtä.

Olen myös pohtinut opinnäytetyön aiheeseen liittyviä käsitteitä, joita haluaisin tähän myös avata omin sanoin.

Naisiin kohdistuva väkivalta Suomessa on surullisen kuuluisaa, josta on tehty lauluja, joka liittyy moneen elokuvaan, ja josta löytyy paljon tarinoita suvuista ja perheistä. Myös tilastot puhuvat puolestaan. FRA:n tekemän tutkimuksen mukaan 42 prosenttia Suomalaisista naisista on kokenut fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa elämänsä aikana 15 ikävuoden jälkeen. Tutkimuksen mukaan Suomi on EU:n toiseksi väkivaltaisim maa (FRA-Euroopan Unionin perusoikeusvirasto. EU:n laajuinen tutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Tutkimustulokset lyhyesti –raportti. 2014.)

Suomessa 1900-luvulta lähtien päihteidenkäyttö on ollut runsasta. Puhdasta alkoholia Suomalainen juo vuoden 2008 tilastojen mukaan 10,4 litraa tilastoimaton alkoholinkulutus mukaan lukien (Österberg, Esa - Mäkelä, Pia. Päivittänyt Seppä, Katja. Alkoholin käyttö Suomessa. Verkkodokumentti. 2006. 2013). Huumeiden käyttö Suomessa alkoi 1960-luvulla, jolloin Suomeen saapui ns. ensimmäinen aalto. 1970-luvun alussa huumeidenkäyttö väheni rajusti, ja ns. toinen aalto alkoi 1980-luvulla. 1990-luvulla huumeidenkäyttö yleistyi, varsinkin viihdekäyttö ekstaasin ja kannabiksen myötä.

Koska Suomessa erilaisten päihteidenkäyttö on suhteellisen runsasta, varsinkin alkoholin, riippumatta ihmisen sijoittumisesta yhteiskunnassa, pitäisi huomiota kiinnittää päihteidenkäytön vähentämiseen lähinnä yhteiskuntaa ja asenteita muokkaamalla.

Ihmisen syrjäytyminen yhteiskunnasta on tällä hetkellä ajankohtainen aihe. Monimutkainen, byrokraattinen järjestelmä ajaa helposti syrjäytymisen kynnyksellä olevan ihmisen pois yhteiskunnan normista. Yhteiskuntaan ja omaan riittämättömyyteensä turhautunut ihminen tylsistyy ja alkaa käyttämään alkoholia täyttääkseen työttömyyden aiheuttaneen tyhjiön. Turhautuminen ja päihtymys aiheuttavat muita ongelmia, jolloin helposti käyttämään väkivaltaa.

Yhteiskunnan tehtävänä on huolehtia kansalaisistaan, ja taata jokaisen turvallinen elämä, sekä perustoimeentulo. Yksittäisen kansalaisen vastuulla on elää elämänsä toisia kunnioittaen yhteiskunnan sääntöjen mukaisesti. Palveluita kehitetään ja tarjotaan juuri näiden edellä mainittujen syiden vuoksi. Hyvinvointiyhteiskunnassa jokaisella on oikeutensa ja velvollisuutensa; näin myös väkivallan tekijällä että uhrilla. Väkivallan tekijän velvollisuus on yhteiskunnan avulla parantaa tapansa ja uhrilla oikeus saada apua vaikealla hetkellä.

Koska väkivallasta aiheutuvat kustannukset ovat suuret, on luonnollista, että niiden vähentämiseksi resursseja ohjataan väkivallan ehkäisyyn. Väkivaltaa ehkäisevien palveluiden kehittäminen, lisääminen ja suurelle yleisölle tunnetuksi tuominen on tärkeää.

Suomessa väkivallan katkaisu -ohjelmaan osallistuminen on väkivallan tekijälle vapaaehtoista. Vapaaehtoisuus lisää ohjelmiin sitoutuneisuutta.

7 Lähteet

Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma. Sosiaali - ja terveysministeriön julkaisuja. Helsinki: 2010

Salmi, Venla – Lehti, Martti – Siren, Reino – Kivivuori, Janne – Aaltonen, Mikko. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Perheväkivalta Suomessa. Verkkokatsauksia. 2009

http://www.turvallisuussuunnittelu.fi/material/attachments/turvallisuussuunnittelu/hyvat-kaytannot/vakivalta/6E28x5UzH/Vakivallan_katkaisu_ohjelma.pdf. Verkkodokumentti.

Thl.fi. Lähisuhde ja perheväkivallan ehkäisytyö. Verkkosivusto. 2015

Etienne G., Krug – Linda L., Dahlberg – James A. Mercy – Anthony B., Zwi – Rafael Lorzano 2002. WHO:n raportti. Väkivalta ja terveys maailmassa. Eila Salomaa (Suom.) 2005. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Verkkosivusto. www.vakivallanvahentaminen.fi

Hangaslahti, Helena – Paavola, Jouni. Opinnäytetyö. Miehet tulilla- Lyömätön Linja Espoossa, Apua väkivallan katkaisuun. Laurea Ammattikorkeakoulu. 2010

Väestöliitto. Tietoa parisuhteesta. Fyysinen väkivalta. Verkkosivusto. 2016

Oikeusministeriö. Kansallinen ohjelma väkivallan vähentämiseksi. Lausuntotiivistelmä. Helsinki: 2005.

FRA- Euroopan Unionin perusoikeusvirasto. EU:n laajuinen tutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Tutkimustulokset lyhyesti –raportti. EU: 2014.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Lähisuhde ja perheväkivallan ehkäisyn suositukset. Tunista, turvaa ja toimi. Helsinki 2008:9

Lyömätön Linja Espoossa, Miessakit ry www.lyomatonlinja.fi

Lyömätön Linja Helsinki, Miessakit ry www.miessakit.fi/fi/toimintamuodot/lyomaton_linja

Ensi- ja turvakotien liiton Jussi-työ ensijaturvakotienliitto.fi

Lyömätön Linja Keravalla hanke, Paasikiven nuorisokylän säätiö www.paasiki-vennk.fi/fi/lyomaton-linja-keravalla

Kokkolan ensi- ja turvakoti ry www.mieskeskus.fi

www.poliisi.fi

Setlementtiyhdistys Naapuri ry www.naapuri.fi

Kriisikeskus Mobile www.kriisikeskusmobile.fi

Hakusana + rajaukset	Hakukone	Tulokset	Käytetyt lähteet
väkivalta AND ehkäisy	Medic	4	0
väkivalta, vuosiväli 2010 -2016	Medic	153	0
lähisuhde AND väkivalta, vuosiväli 2010 -2016	Medic	1	0
lähisuhde AND väkivalta	Medic	3	1
parisuhde AND väkivalta	Medic	1	0
puolisoon kohdistuva AND väkivalta	Medic	60	1
väkivallan AND katkaisu AND ohjelma	Medic	0	0
perheväkivalta	Medic	137	2

Taulukko 2. Aineiston haku

JÄR- JESTÖ	KAU- PUNKI	WWW-SIVUT	YHTEY- DENOTTO- LOMAKE	SÄHKÖPOSTI	PUHELIN- NUMERO	SOITTO- AIKA	LISÄTIE- TOJA
Lyömätön Linja Espoossa, Miessakit ry	Espoo	lyomatonlinja.fi	ei	kontakti@lyomatonlinja.fi	09 276 62 80	arkisin klo 10.30 – 11.30. Muina ai- koina yh- teystiedot voi jättää vastaajaan, jolloin työn- tekijä ottaa yhteyttä mahdollisim- man pian.	chat-vastaan- otto. Espoossa asuille suo- meksi ja ruot- siksi.

Miehen Linja	Espoo		ei		09 276 62 8 99	arkisin klo 10.30 – 11.30. Muina ai- koina yh- teystiedot voi jättää vastaajaan, jolloin työn- tekijä ottaa yhteyttä mahdollisim- man pian.	Tarkoitettu maahanmuut- tajamiehille asuinpaikasta riippumatta. Miehen Lin- jassa voit kes- vastaajaan, su- kustella suo- meksi, ruot- teksiksi, englan- niksi, rans- kaksi ja krei- kaksi tai tulkin välityksellä omalla äidin- kielellä.
Lyömätön Linja, Miessakit ry	Helsinki	miessakit.fi/fi/toiminta- muodot/lyomaton_linja	kyllä	lyomaton.linja@miessakit.fi	09 6126 6212	Yhteydenot- topyyynnön voi jättää tar- vittaessa	Helsinkiläisille

<p>Ensi- ja turvako- tienliiton Jussi-työ</p>	<p>Helsinki, Lahti, Lappeen- ranta, Mikkeli, Oulu, Pori, Lap- peen- ranta, Ro- vaniemi, Turku, Vaasa, Vantaa, Kotka- Kouvola</p>	<p>ensijaturvakotienliitto.fi</p>					
--	--	-----------------------------------	--	--	--	--	--

Poliisin Ankkuri-tiimit	Paikallisilla poliisiasemilla ympäri Suomea	Löytyy "googlettamalla": Ankkuri-tiimi "oma paikkakunta"	ei				Ennaltaehkäisevää lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyä. Yhtenä osa-alueena lähi-suhde- ja perheväkivaltaan puuttuminen
Lyömätön Linja Keravalla hanke, Paasikiven Nuorisokylän säätiö	Kerava, Keski-Uusimaa		ei		Lisätietoja hankkeesta antaa Anne Arkko/Paasikiven Nuorisokylän säätiö, p. 09 2745 4610		Lähi-suhde ja perheväkival-lan ehkäisyyn liittyvä hanke vuosina 2016-2018. Raha-automaattiyhdistyksen tukema perheväkivalta-työn

							avopalvelu- mallin kehittä- minen.
Kokkolan ensi- ja turvakoti ry	Kokkola	www.mieskeskus.fi	kyllä	jyrki.jouppi@kokkolanensi- jaturvakotiliitto.fi esa.yli-hallila@kokkola- nensijaturvakotiliitto.fi	Jyrki Jouppi p. 0440 197 354 Esa Yli- Hallila p. 0440 521 873		”Tavoitteena on elämänti- lanteessa vai- keuksiin joutu- neiden poikien ja miesten avun saannin helpottumi- nen. Hanke on poliittisesti ja uskonnolli- sesti riippuma- ton”

Setlementtiyhdistys Naapuri ry	Tampere	www.naapuri.fi > työmuodot > perheväkivaltayksikkö > perheväkivaltaklinikka	ei	pvk@naapuri.fi	040 520 8255	Ma ja Ke klo 12-13. Muina aikoina voit lähettää yhteydenotto-pyyynnön sähköpostilla	”Perheväkivaltaklinikka auttaa avo- tai avioliitossa olevaa, eronnutta, vanhempaa tai kiinteässä tunte-suhteessa olevaa henkilöä joka itse käyttää väkivaltaa ja /tai on sen kohde”

Kriisikeskus Mobile	Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Jämsä, Keuruu, Konnevesi, Kuhmoinen, Laukaa, Luhanka, Multia, Muurame, Petäjävesi, Toivakka, Uurainen, Äänekoski	www.kriisikeskusmobile.fi	kyllä		014 266 7150	24h/vrk	Kriisikeskus Mobileen voi ottaa yhteyttä erilaisissa elämän kriiseissä, kuten jos on käyttänyt väkivaltaa, tai on joutunut väkivallan uhriksi. Yhteyttä voi ottaa esimerkiksi ystävä, työntekijät kuten poliisi, sosiaalityöntekijä, ym.
----------------------------	---	---------------------------	-------	--	--------------	---------	--